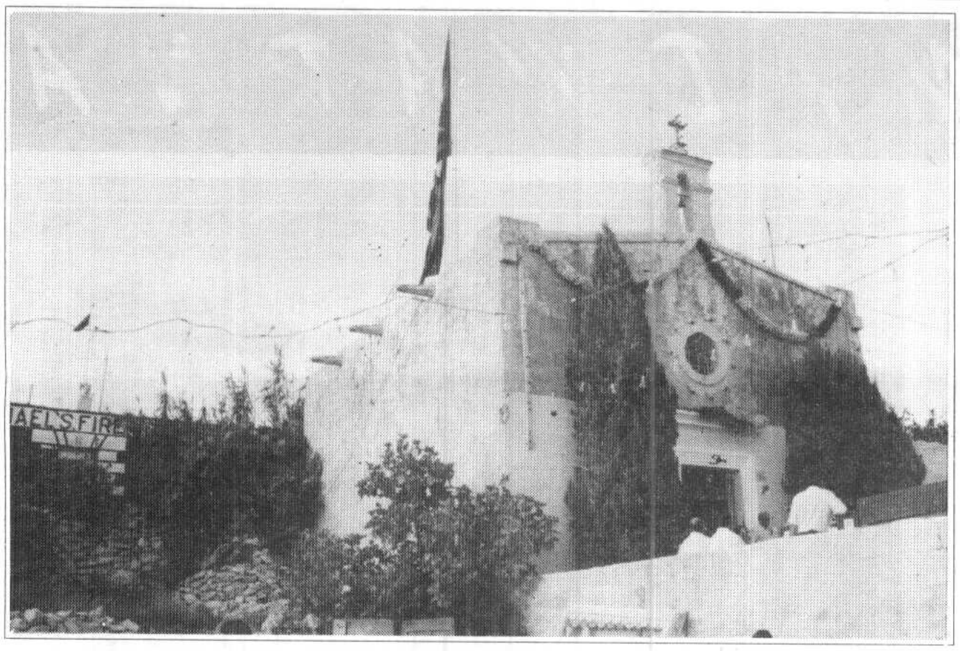

Il-knisja antika ta' San Mikiel bil-kamra tan-nar fuq wara

Dehra ta' l-altar ta' San Mikiel armat għall-Festa

Il-Kappella ta' San Mikiel

Il-Kappella ta' San Mikiel hija waħda mill-bosta kappelli li jagħmlu parti mill-parroċċa ta' Ħal Lija, iżda hija l-unika waħda li ġiet mibnija bħala knisja fil-kampanja; fuq kollox il-Kappella tal-Madonna tal-Mirakli, li hija 'il bogħod minn nukleju tar-raħal kienet il-knisja prinċipali ta' Casal Bordi, filwaqt li l-kappelli dedikati lil San Bert u l-Madonna, illum it-tnejn imwaqqa', kienu l-kappelli ta' Casal Lamann (Ħal Mann).

minn
Joseph Mario Briffa

Il-Kappella ta' San Mikiel, li tinsab maqtugħa għaliha fuq l-għolja tas-Simblija, turina biċ-ċar l-istil tal-bini tal-kappelli tas-Seklu XVI u XVII. Il-Knisja hija maqsuma f'żewġ taqsimiet, parti wiesgħa għan-nies fejn tesa' xi ħamsin ruħ, u parti idjaq, targa ogħla mill-bqija, fejn hemm il-presbiterju u l-uniku artal. Is-saqaf huwa mibni fuq ħnejjiet nofs tond tal-ġebel, u l-art hija ċċangjata bil-franka. Fin-naħa t'isfel, ħdejn il-bieb, il-knisja hija mdawra b'bank tal-ġebel. Id-dawl jidħol mill-bieb prinċipali u mit-tieqa ta' fuq il-bieb. Il-Kappella fiha artal wieħed tal-ġebel u fuqu fi gwarniċ tal-ġebel skolpit hemm pittura sabiħa li turi lil San Mikiel b'xabla f'idejh, u lix-xitan taħtu marbut b'katina. Miz-Zuntier tal-kappella tista' tara l-Ħal Lija u L-Iklin taħtek.

Ħarsa lejn l-istorja

Il-Kappella hija antika ferm tant li fl-1575 kienet diġà fi stat ħażin. Mons Pietro Dusina, Inkwiżitur u Delegat tal-Papa, jgħidilna fil-Vista Appostolika tiegħu li l-kappella dedikata lil San Mikiel fl-inħawi ta' "li Chili" kellha biss artal wieħed u kienet bla paviment, mingħajr qassis biex jieħu ħsiebha u bla bibien. Tant hu hekk, Mons Dusina ordna li jekk il-bibien ma jsirux fi żmien xahar, ma kellux isir quddies fiha sakemm dawn isiru.

Fil-bidu tas-Seklu XVII il-kappella ġiet mibnija mill-ġdid bi flus Ġlormu Hagius. L-istess Hagius, fit-testment tiegħu (tas-26 ta' Awissu, 1653)35 waqqafha f'ġuspatronat u ħallielha għalqa. Minn dan l-istess testment jidher li Hagius kien ħa ħsieb il-kappella, u li ħalliha fi stat ferm aħjar m illi kienet 60 sena qabel. Il-Kappella kienet taqdi l-bżonnijiet pastorali ta' l-inħawi u fiha kien isir quddies regolari u mhux biss nhar il-festi ta' San Mikiel. Fost l-affarijiet interessanti ta' dan iż-żmien insibu pittura ħelwa ex-voto li turi lil San Mikiel u li ġġib id-data 1633. Dan il-kwadru ġiet restawrat fl-1974 u llum huwa miżmum fil-Mużew Parrokkjali ta' Ħal Lija.

Tul is-snin il-kappella gawdiet minn bosta renti – il-flus li kienu jidħlu mill-qbiela ta' ġnien maġenb il-knisja u ta' għalqa warajha, u mill-interessi fuq żewġ kapitali ta' mitt skud. Dawn ir-renti li nsibuhom mniżżla f'numru ta' dokumenti antiki għenu biex il-kappella nżammet fi stat tajjeb u biex isiru l-festi ta' San Mikiel. Tant hu hekk, fl-1852, ġew arġentati l-gandlieri, vażetti, u *carte di gloria*, spiża ta' 23 skud.

Fl-1926 ġiet indurata t-tazza tal-kalċi, biċċa xogħol li swiet disa' xelini.

Fl-1925 fl-għalqa wara l-kappella ġiet mibnija l-Fabbrika tan-Nar ta' San Mikiel.

Il-Festa ta' San Mikiel

Sa xi snin ilu, il-Knisja kienet tiċċelebra żewġ festi ta' San Mikiel, waħda nhar it-8 ta' Mejju, tifkira tad-dehriet ta' San Mikiel, u oħra nhar id-29 ta' Settembru, magħrufa bħala l-Festa tad-Dedikazzjoni. Fil-Kappella, il-festi kienu jiġu ċelebrati bil-Vespri lejlet, li għalihom kienu jitilgħu l-Kappillan u l-Kleru ta' Ħal Lija, u Quddiesa kantata bi priedka nhar kull festa filgħodu. Għall-quddiesa kienu jġibu predikatur u ġieli krew ukoll orgni.

Ta' min ikun jaf imnejn bdew dawn il-festi. It-8 ta' Mejju hija t-tifkira tad-dehriet ta' San Mikiel fil-Grotta fil-Gargano (il-Gargano huwa dak il-promontorju kollu muntanji li jinsab fil-Pulja, fin-nofsinhar ta' l-Italja); San Mikiel deher erba' darbiet (fl-490, fl-492, fl-493, fl-1656) lill-Isqof tal-post. Madwar din il-grotta inbena santwarju u d-29 ta' Settembru hija proprju l-Festa tad-Dedikazzjoni ta' din il-Bażilika.

Illum meta nsemmu l-festa niftakru fid-29 ta' Settembru meta l-Knisja tiċċelebra l-festa ta' l-Arkanġli Mikiel, Gabrijel, u Rafel. Għalhekk nhar l-aħħar Ħadd ta' Settembru fil-Kappella tiġi ċċelebrata quddiesa sempliċi bi priedka tard wara nofsinhar, wara jsir programm mużikali u fiera. Ma jonqosx in-nar ta' l-art, il-murtali tal-kulur u fl-aħħar il-kaxxa nfernali. Għall-festa l-għolja kollha tkun imżejna bil-fjakkli, dehra li ftit taraha f'Malta.

Referenzi:

A(rkivju) P(arrokkjlai) L(ija), Documenti Parrochiali, 1B
APL, Liber Defunctorum II, f.17
APL, Documenti Parrochiali, n.8
APL, Documenti Parrochiali, n.22
APL, Patrimonio A, f.177
APL, Documenti Diversi, n.57
APL, Amministrazione della Procura della Chiesa filiale di S Michele Arcangelo
A(rkivju) N(otrali), Atti ta' Mario Attard, Testment ta' Hieronymus Hagius (26/8/1635)

De Micehel, P.F., Sul Gargano Apparve l'Arcangelo, Foggia (Italia)
Ebejer, Dun Anton, Il-Qima ta' San Mikiel f'Ħal Lija, Lija 1979
Ferris, Achille, Descrizone storica delle chiese di Malta e Gozo, Malta 1866
Lia, Dun Lawrenz, Il-Knisja ta' San Mikiel, fil-Villa Lija, no.15 (Novembru 1966), Lija 1966